

Het Mosterdzaad

O s h o

Toespraken naar gezegden van Jezus uit het Thomas Evangelie

1974 Poona

De tiende toespraak

Jezus zei:

*“Het is onmogelijk voor een en dezelfde man
om twee paarden tegelijk te bestijgen
en tegelijk twee bogen te spannen;
en het is een dienstknecht onmogelijk
om twee heren te dienen,
want dan zal hij de ene eren
en de andere aanstoot geven.”*

Iedereen zit al op twee paarden, iedereen spant al twee bogen – en niet alleen twee, maar vele. Je verkeert voortdurend in zorg. Hoe kun je je op je gemak voelen? Onmogelijk! Want de twee paarden bewegen zich in verschillende richtingen, en jij kunt je nergens heen bewegen.

Met twee paarden is elke beweging onmogelijk, zij zullen elkaar tenietdoen, en je zult nergens komen. En dit is je zorg – dat je nergens komt. Diep in je is dit je zorg: dat het leven door je handen glipt, dat de tijd steeds korter wordt, dat de dood nadert, en dat je niets bereikt. Het is alsof je een stilstaande poel geworden bent, die steeds meer uitdroogt en afsterft. Er bestaat geen doel, geen vervulling. Maar waarom gebeurt dit? Omdat je probeerde het onmogelijke te doen.

Probeer het denken te begrijpen *zoals het in je functioneert*, dan zal je kunnen begrijpen wat Jezus bedoelt. Je wilt zo vrij zijn als een *arm* mens, omdat alleen een arme vrij kan zijn – hij heeft geen last, hoeft niets te beschermen. Zonder enig bezit kan niets van hem gestolen worden. Maar tegelijkertijd wil je de zekerheid hebben van een *rijk* man, even veilig als de keizer. De rijke is veilig, is zeker, uiterlijk heeft hij alle regelingen getroffen, hij is niet kwetsbaar: hij heeft zich beschermd tegen de dood, je kunt hem niet zo gemakkelijk vermoorden, hij heeft een harnas. En je zou zo vrij willen zijn als een bedelaar en even zeker als een keizer – je zit op twee paarden, en het is je onmogelijk ergens te komen!

Je hebt iemand lief, maar wilt dat die zich gedraagt als iets dat je volslagen in de hand hebt. Maar een ding kun je niet liefhebben, omdat een ding dood is en niet op je kan reageren. Dus als de ander werkelijk is, kan hij niet in bezit genomen worden, hij is als kwikzilver: hoe meer je hem in de hand probeert te houden, hoe meer hij wegvloeit – omdat *iemand zijn* wil zeggen: *vrij zijn*. Als hij iemand is, kun je hem niet bezitten.

Je zit op twee paarden. Je wilt iemand hebben als één ding, maar dat kan niet. Een mens *moet* vrij en levend zijn, en alleen dan kun je hem liefhebben. Zo worden vrouwen tot huisdecoratie, echtgenoten tot wakers – maar de liefde verdwijnt.

Je twijfelt, want *twijfel* heeft zo zijn voordelen; het geeft je meer berekenende kracht, het geeft je meer bescherming, niemand kan je gemakkelijk bedriegen. Twijfel maakt dat je zelfs in de geringste zaak geen beslissing kunt nemen. Op zijn best kun je beslissen met dat deel van je verstand dat in de meerderheid is. Maar de minderheid is er ook en het is geen kleine minderheid. En omdat je beslist

hebt tegen de wil van de minderheid, zal die minderheid altijd uitkijken naar een situatie, die het haar mogelijk maakt te zeggen, dat je verkeerd gekozen hebt. Er heerst altijd een conflict. Je verlangt ook naar *vertrouwen*. Vertrouwen geeft je zekerheid. Zekerheid verschaft je geluk; er is geen sprake van weifeling, je bent standvastig; je bent heel, niet verdeeld – en heelheid betekent gezondheid. Vertrouwen geeft je gezondheid, maar dan word je ook kwetsbaar, iedereen kan je bedriegen. Als je vertrouwen hebt, verkeer je in gevaar, want er zijn allemaal mensen om je heen die je willen exploiteren, en ze kunnen je alleen maar exploiteren, als je vertrouwen hebt. Als je twijfelt, kunnen ze je niet exploiteren.

Dus zit je op twee paarden, twijfel en vertrouwen – maar je doet het onmogelijke. Je zult voortdurend in angst en vrees verkeren, je zult verkommeren. In het conflict van de twee paarden zal je omkomen. Op een dag zal er een ongeval plaatsvinden – dat zal je dood betekenen: het is afgelopen met je, voordat je ergens gekomen bent; het is afgelopen met je voor je te weten bent gekomen wat het leven inhoudt, wat het bedoelt te zijn. Het wezen zal verdwenen zijn.

‘Jezus zei: “Het is onmogelijk voor een en dezelfde man om tegelijk twee paarden te bestijgen...”’

Maar ieder mens probeert het onmogelijke te doen, en daarom verkeert iedereen in moeilijkheden. En ik zeg je dat het in alle richtingen zo gaat. Er zijn niet slechts twee paarden, er zijn bij elkaar wel miljoenen paarden. En ieder moment leef je in een tegenstelling. Waarom? Je moet het mechanisme begrijpen, alleen dan kun je eraf komen. Waarom gebeurt het? *De wijze waarop kinderen worden*

grootgebracht is de oorzaak.

Er wordt je bijvoorbeeld geleerd: ‘Heb alle mensen lief, gedraag je als broeders tegenover alles en iedereen, heb je naaste lief als jezelf.’ Tegelijkertijd word je opgevoed, grootgebracht, geconditioneerd om te wedijveren, om met iedereen te wedijveren. Als je wedijvert is de ander je vijand, niet je vriend. Je moet meedogenloos zijn, anders vernietigt die ander jou.

Beide dingen zijn je geleerd: men heeft je geleerd dat eerlijkheid het langst duurt, maar ook dat zaken zaken zijn. Beide dingen, beide paarden zijn je gegeven. En een kind, zich niet bewust van de wegen van de wereld, ziet en voelt de tegenspraak niet.

Een vader heeft lief, een moeder heeft lief, maar het probleem is dat ze op dezelfde verkeerde manier grootgebracht zijn en ze weten niet wat ze anders moeten doen dan herhalen wat hun ouders hun hebben geleerd, en wat zij nu hun kinderen leren. Ze doen niets anders dan een kwaal overbrengen; de kwaal wordt van de ene generatie op de andere overgebracht. Je zou het de ‘schat’ kunnen noemen, de ‘traditie’, maar het is een kwaal. Het is

een kwaal want niemand wordt er gezond door.

Als er mensen naar me toekomen en ze vragen om stilte, dan kijk ik ze aan en ik voel heel veel, want dat is bijna onmogelijk – stilte kan alleen bestaan als je alle tegenstrijdigheden achter je hebt gelaten. Het vraagt een zware inspanning, een zeer doordringende intelligentie, begrip, volwassenheid. Dat is er allemaal niet en dan denk je dat je stil zult worden door alleen maar een *mantra* te herhalen. Als het zo gemakkelijk was, zou iedereen stil worden. Denk je heus dat je alleen door het herhalen van ‘*ram, ram*’, stil zult worden? Die mantra zal nog weer een paard extra zijn, dat is alles – meer verwarring zal het gevolg zijn.

Kijk eens naar een zogenaamd religieus mens: hij is nog verwarder dan de wereldlijke mensen, omdat er nieuwe paarden zijn toegevoegd. De man die op de markt leeft is minder verward, want hij heeft misschien wel een groot aantal paarden, maar ze behoren allemaal tot *deze* wereld. En die religieuze

mens heeft een paar nieuwe paarden toegevoegd die niet tot deze wereld behoren. Hij heeft een grotere kloof geschapen: de andere wereld, God, het koninkrijk van God, en hij gaat door met zich in deze wereld te bewegen.

De manier waarop je grootgebracht bent is verkeerd, maar daar kan niets aan veranderd worden, want je bent reeds grootgebracht, je kunt niet terug. Dus je moet het begrijpen en het door dat begrijpen laten vallen. Als je het laat vallen *omdat* ik het zeg, dan voeg je nog wat paarden bij de andere. Als je het laat vallen omdat je het begrijpt – omdat *jij* de hele zaak begrijpt en je het daarom laat vallen – dan komen er geen paarden bij. Probeer nu te begrijpen:

‘Jezus zei: “Het is onmogelijk voor één en dezelfde man om tegelijk twee paarden te bestijgen en tegelijk twee bogen te spannen; en het is een dienstknecht onmogelijk twee heren te dienen, want dan zal hij de ene eren en de andere aanstoot geven!”’

Als Jezus zegt onmogelijk, dan bedoelt hij onmogelijk. Hij bedoelt niet heel moeilijk – en jij probeert het onmogelijke te doen. Wat gebeurt er? Het kan niet, en jij voelt je er ongelukkig door. *Het kan niet.*

Kijk naar mensen die twijfelen. Heb je weleens een mens gezien die twijfelt en die geen vertrouwen heeft? Als je een mens ziet die alleen maar twijfelt, dan zal je zien dat hij niet kan leven, het is niet mogelijk voor hem te leven. Ga naar de krankzinnigengestichten: daar zal je mensen vinden die overal aan twijfelen. Ze kunnen zich niet voortbewegen, want de eenvoudigste daad wekt twijfel.

Ik ken een man die zo vol twijfel was, dat hij niet naar de markt kon gaan – en de markt was maar een paar meters van zijn huis. Steeds weer kwam hij terug om te zien of hij de deur gesloten had. En als kinderen waren we gewoon die arme man te plagen. Als hij uitging, vroegen we hem: ‘Weet je zeker dat je de deur gesloten hebt?’. Hij werd boos, maar ging terug om het te onderzoeken. Dat is een soort man die totaal verscheurd is.

Als je in tegenstelling hiermee voor het vertrouwen kiest, word je absoluut blind. Dan kan iedereen je overal brengen, dan heb je geen eigen intelligentie, geen eigen waakzaamheid. Dat soort mensen vind je rondom de Hitler’ s – ze hebben vertrouwen gekoesterd en door dat vertrouwen hebben ze verloren.

En daarom probeer je het onmogelijke, namelijk een compromis te sluiten. Dan is de eenvoudige redenering: ‘Sluit een compromis, beide half – een beetje twijfel, een beetje vertrouwen.’ Maar dan bestijg je twee paarden. Is het niet mogelijk *zonder* twijfel en *zonder* vertrouwen te leven?

Dat is mogelijk. In feite is het de enig mogelijke manier om te groeien; leven zonder twijfel en zonder vertrouwen; eenvoudigweg leven, spontaan, met gewaar zijn. En dat is wat werkelijk vertrouwen is – niet iemand anders vertrouwen – dat is het leven vertrouwen, waar het je ook heen leidt, zonder twijfel, zonder vertrouwen; je beweegt je eenvoudig, je beweegt je onschuldig.

Iemand die twijfelt kan zich niet onschuldig voortbewegen. Voor hij in beweging komt, zal hij denken en soms zal hij zo lang denken, dat de gelegenheid voorbij is. Óf je wordt vol vertrouwen, gelovend, een blinde. Dan kan iedereen, iedere politicus, iedere dwaas, je overal heenleiden.

Begrijp het probleem en stap van je twee paarden af – sluit geen compromis. Dan ontstaat er een heel ander soort wezen, een heel andere kwaliteit van bewustzijn. Maar waarom doe je dat niet?

Omdat *die* kwaliteit waakzaamheid, gewaar zijn vraagt. Dan behoef je aan niemand te twijfelen, je hoeft alleen maar volkomen wakker te zijn. Je waakzaamheid zal je beschermen tegen exploitatie. Als iemand die volkomen wakker is naar je kijkt, kun je hem niet bedriegen, zijn blik zelf zal je ontwapenen. En als hij je toestaat hem te bedriegen, dan is dat niet, omdat jij zo handig bent en hem bedriegt, maar omdat hij vriendelijk is en je er de gelegenheid voor geeft. Je kunt een volkomen wakker mens niet bedriegen.

Dat bedoelt Jezus, maar de christenen hebben hem verkeerd begrepen. De christenen hebben Jezus volledig gemist, omdat het verstand maar blijft interpreteren. Wat hebben ze geïnterpreteerd? Ze denken dat Jezus zegt: 'Kies een paard. Of deze wereld of gene – kies er één.' Bestijg geen twee paarden, want dan raak je in moeilijkheden, want het is onmogelijk. Kies dus één paard. Tot die conclusie zijn ze gekomen en zo hebben ze het uitgelegd.

Op een dag wandelde Nasroedin met een heel grote stok, die veel te lang voor hem was. Een vriend stelde hem voor: 'Nasroedin, waarom snij je ervan onderen niet een paar centimeter af?' Nasroedin zei: 'Dat helpt niet, want hij is van boven te lang.'

Wat de situatie ook mag zijn, je klemt je vast aan je eigen conclusies. Dat geeft je ego en je verstand grond onder de voeten. Maar het verstand kan je geen zelfvertrouwen geven. Het kan je alleen maar onechte dingen geven. Het bezit het werkelijke ding niet, het is niet meer dan een schaduw. Verstand bestaat uit niets anders dan gedachten, er zit niets substantieels in.

De christenen hebben dat waar het om gaat gemist. Ze denken dat Jezus zegt: 'Kies'. Maar Jezus kan nooit zeggen: 'Kies'. Jezus betekent niet-kiezen.

Als je voor vertrouwen kiest, dan ontken je de twijfel. Waar moet die twijfel heen? Hij is niet iets buiten je dat je weg kunt gooien, hij zit diep in je. Waar moet hij naar toe? Je kunt eenvoudig je ogen sluiten, je kunt hem gewoon onderdrukken in het onbewuste, dat is alles. Maar hij is er, als een worm, knagend aan je bewustzijn. Hoe kun je hem kwijtraken? Als je de twijfel kiest, waar moet het vertrouwen dan heen? Het vormt een deel van je. Daarom sluit je een compromis: en je wordt tot een mengsel van een aantal dingen die op de een of

andere manier aan elkaar gesmeed zijn; geen synthese, een compromis.

Maar Jezus bedoelt juist het tegenovergestelde. Hij bedoelt: 'Kies niet'.

'Het is onmogelijk voor een en dezelfde man twee paarden tegelijk te bestijgen, en twee bogen tegelijk te spannen; en het is een dienstknecht onmogelijk om twee heren te dienen, want dan zal hij de ene eren en de andere aanstoot geven'.

Bekijk die zin eens goed, '...want dan zal hij de ene eren en de andere aanstoot geven'. Als je er een kiest, eer je de ene en geef je de ander aanstoot...en dat deel van je dat je aanstoot geeft, zal wraak nemen, het komt in opstand.

Zo gebeurt dat - de wetenschap stoelt op twijfel, absolute twijfel, er mag geen vertrouwen zijn. Geleerden zijn buiten hun laboratorium vol vertrouwen, geen mens is beter van vertrouwen dan een geleerde. Je kunt hem gemakkelijker bedriegen dan wie dan ook, want zijn deel dat twijfelt, functioneert in het laboratorium en zijn deel dat vertrouwt, functioneert erbuiten.

Een geleerde kun je heel gemakkelijk bedriegen. Maar het is niet zo gemakkelijk een zogenaamd religieus mens te bedriegen. Binnen de tempel zijn ze heel eenvoudig. Daar gebruiken ze het deel dat vertrouwt, hun twijfelende deel gebruiken ze in de wereld. Het zijn goede zakenmensen, ze verzamelen rijkdommen.

En zo leven we een dubbelleven, zo sluiten we een compromis. Jezus zegt niet: 'Kies het een ten koste van het ander'. Als je het ene kiest ten koste van het andere, dan neemt dat andere deel daar aanstoot aan, en dat deel zal wraak nemen.

De enige weg is, *niet kiezen*. Je moet de hele tegenstrijdigheid van je wezen begrijpen. Niet kiezen, afzien van iedere voorkeur; niet het een voor het ander laten vallen - want je kunt één aspect van iets niet laten vallen.

Stel dat je een *roepie* hebt, die heeft twee kanten. Je kunt er niet een van laten vallen, je kunt er niet één kant van laten vallen. Het enige wat je kunt doen, is de kant waar je niet van houdt verbergen, en de kant die je prettig vindt naar boven keren, dat is alles. Zo worden het bewuste en het onbewuste geschapen.

Het bewuste is het deel, het paard, waar je van houdt, en het onbewuste is het paard, het deel, waar je het land aan hebt. In een man als Boeddha verdwijnen het bewuste en het onbewuste beide, omdat hij niet vóór iets en niet tégen iets gekozen heeft. Het hele muntstuk verdwijnt. En alleen het hele muntstuk kan vallen, nooit de helft.

Je zit nog altijd op twee paarden. De enige manier is om het geheel te laten vallen en het geheim is: laat het niet vallen - want ook laten vallen kan een keuze worden. Nee, je moet het doen door te *begrijpen*. Het gaat er niet om iets te laten vallen, het gaat er om het te begrijpen.

Begrijp het hele dwaze gedoe: wat heb je jezelf aangedaan, wat heb je met jezelf laten gebeuren, wat voor soort tegenstrijdigheden heb je opgestapeld? Kijk door het hele gedoe heen. Wees niet voor of tegen, veroordeel niet, oordeel niet - kijk door dat wat je bent heen. Verberg niets, geef geen aanstoot, oordeel niet: 'Dit is goed en dat is verkeerd', leg geen waardeoordeel aan. Wees geen rechter, maar slechts toeschouwer, onbevangen, een getuige. Zie alleen maar totaal wie en wat je bent, wat je ook bent; in wat voor warboel je verkeert, zie het zoals het is.

En dan komt er ineens een begrijpen, en dat leidt tot het laten vallen. Het is alsof je hebt geprobeerd door een muur te breken, en dan plotseling kom je tot de ontdekking dat je voor een muur staat en dat er geen deur is. Moet je je pogingen nu staken? Je gaat gewoon weg. Dat is een eenvoudige beweging, het is niet voor of tegen - je begrijpt gewoon dat je pogingen absoluut nutteloos zijn.

Altijd als er begrijpen is, is het *ongedwongen*. En als iets ongedwongen is, is het mooi omdat het *heel* is.

Als er sprake is van inspanning, dan is het lelijk, maar het is altijd een deel, nooit het geheel. Inspanning betekent diep binnen in je dat je ergens tegen vecht.

Maar waarom vecht je? Omdat dat wat je bestrijdt nog altijd betekenis voor je heeft. Ook de vijand heeft betekenis, evenals de vriend - de tegenovergestelde betekenis, maar hij heeft betekenis. En heb je ooit bedacht dat als je vijand sterft, er direct iets in je sterft? Je lijdt niet alleen door de dood van je vrienden, je lijdt ook door de dood van je vijanden - je kunt niet dezelfde blijven.

Alleen hij die noch vrienden noch vijanden heeft is heel, wie niet gekozen heeft, wie niet naar de ene of de andere kant overneigt. Wie slechts voortbeweegt van moment tot moment met een gewaar zijn

zonder voorkeur, en alles toelaat, wat het leven ook brengt. Hij drijft, hij zwemt niet; hij is geen vechter, hij laat gaan. Als je dit kunt begrijpen, dan kun je de bedoeling van Jezus begrijpen:

zonder voorkeur, en alles toelaat, wat het leven ook brengt. Hij drijft, hij zwemt niet; hij is geen vechter, hij laat gaan. Als je dit kunt begrijpen, dan kun je de bedoeling van Jezus begrijpen:

'Het is onmogelijk voor één en dezelfde man om tegelijk twee paarden te bestijgen en tegelijk twee bogen te spannen, en het is een dienstknecht onmogelijk twee heren te dienen want dan zal hij de ene eren en de andere aanstoot geven.'

De gewone betekenis is: 'Kies één meester, geen twee'. Maar als je kiest, zal je nooit één geheel zijn, het gaat er dus niet om aan één meester de voorkeur te geven boven een andere, omdat je dan toch een slaaf blijft, je bent niet vrij. Alleen als je geen voorkeur hebt, kun je vrij zijn. Dan kies je niet, je laat alle inspanning varen – ze verdwijnt vanzelf als je begrijpt. En *dan* ben je de meester.

In India kennen we de 'sannyasins', de 'swami's; swami betekent meester van jezelf, het betekent iemand die niet meer kiest, het betekent dat hij nu geen meester meer accepteert. Een sannyasin is niet tegen deze wereld en voor die, een sannyasin is gewoon noch tegen noch voor – hij beweegt zich voort zonder vrienden en zonder vijanden.

Ik ken een mooi Zen-verhaal: Een sannyasin stond 's morgens alleen boven op een heuvel. Hij was alleen, net als de heuvel, hij stond onbeweeglijk. Er kwamen drie mensen op hun ochtendwandeling langs. Ze keken naar hem en ze dachten alle drie wat anders over wat hij aan 't doen was. De ene zei: 'Ik ken die monnik. Soms is hij zijn koe kwijt, hij zal dus wel op die heuvel staan om te kijken waar zijn koe is gebleven'.

De tweede zei: 'Maar aan de manier waarop hij staat zou je zeggen dat hij helemaal niet kijkt. Zo kijkt iemand niet die wat zoekt. Ik denk dat hij een ochtendwandeling maakt met een vriend en dat die vriend wat achtergebleven is – en nu wacht hij op hem'.

De derde zei: 'Ik geloof het niet, want als iemand wacht, kijkt hij af en toe eens om, om te zien of zijn vriend er al aankomt of niet. Ik denk dat hij niet wacht. Ik denk dat hij bidt of mediteert'.

Hun meningen waren sterk verdeeld en ze raakten zo opgewonden over de vraag wat hij nu wel deed, dat ze dachten dat de beste oplossing was het hemzelf te vragen. Ze gingen naar de man en de eerste vroeg: 'Zoekt u uw koe? Want ik weet dat u die soms kwijt bent en haar dan moet zoeken.'

De man opende zijn ogen en zei: 'Ik bezit niets, dus kan ik ook niets kwijtraken'. Toen sloot hij zijn ogen weer.

De tweede man vroeg: 'Dan moet ik gelijk hebben – u wacht op een vriend die wat achtergebleven is'.

De man opende zijn ogen en zei: 'Ik heb geen vijanden en geen vrienden, dus hoe zou ik op iemand kunnen wachten?'

Toen zei de derde man: 'Dan moet ik absoluut gelijk hebben – ik hoop dat u bidt of mediteert'.

De man lachte en zei: 'Jij bent de dwaaste van allemaal, want ik ken niemand tot wie ik zou kunnen bidden en er is niets dat ik zou willen bereiken; hoe zou ik dan kunnen mediteren?'

Toen vroegen ze alle drie tegelijk: 'Maar wat doet u dan?'

De man antwoordde: 'Ik sta hier alleen maar. Ik doe helemaal niets.'

Dat is meditatie, en dat is een sannyasin: *alleen maar zijn*. Dan ben je vrij – vrij van vrienden, vijanden; vrij van elke keuze en verdeeldheid.

Als je het onmogelijke niet langer probeert, verdwijnt de angst, dan voel je geen vrees meer. En als je niet langer in vrees leeft, dan komt er de *zaligheid*. Zaligheid is niet iets dat je moet bereiken. Je hoeft slechts de hoedanigheid ertoe te scheppen. Als je geen angst meer voelt, komt de zaligheid. Gelukzaligheid is mogelijk. Een Jezus, een Boeddha waren gelukzalig, jij kunt gelukzalig worden – maar dan zal je het onmogelijke moeten laten varen. Denk aan het natuurlijke, het mogelijke, het gemakkelijke. Denk niet aan het onmogelijke, het moeilijke, het uitdagende. Het ego wil altijd het onmogelijke doen, maar dat loopt uit op een mislukking, het kan niet anders dan op een mislukking uitlopen. Maar het ego wil de uitdaging van het onmogelijke graag aannemen, omdat je dan voelt dat je iemand bent. Tegenover een onbereikbaar doel word je een groot strijder.

En religie is eenvoudig, gemakkelijk, natuurlijk – het wil zeggen: *helemaal niet op een paard rijden*.

Het is niets anders dan een ochtendwandeling, nergens heen, wandelen is het enige doel, niets speciaals doen, alleen maar genieten van de ochtendbries, de zon, de vogels – alleen maar genieten.

